

Blanchard kapitel 6

Ekonomi på medellång sikt

- Idag:
 - Flödena på arbetsmarknaden.
 - Hur bestäms löner och priser?
 - Hur påverkar löne- och prisbildningen arbetslösheten i jämvikt?
 - Hur påverkas arbetslösheten av faktorer som arbetslöshetsersättning och konkurrenstryck?

Senast uppdaterad
April -10

6-1

Arbetskraften

- I **arbetskraften** är de som har jobb eller söker jobb.
- Individer mellan 16-64 som **ej är i arbetskraften** kan vara
 - studerande
 - pensionerade
 - på sabbatsår, i hemarbete.
- Sysselsättning** är de i arbetskraften som har ett arbete. En person är sysselsatt enligt Arbetskraftsundersökningarna (AKU) om:
 - han/hon under mätveckan utför minst en timmes arbete som avlönad arbetstagare, som egen företagare (inklusive fri yrkesutövare) eller som oavlönad medhjälpare i företag som tillhör familjemedlem i samma hushåll (personen är **i arbete**).
 - han/hon normalt är sysselsatt enligt ovan, men tillfälligt är frånvarande från arbetet under hela mätveckan (personen är **tillfälligt frånvarande**).
- Personer som deltar i vissa arbetsmarknadspolitiska program räknas som sysselsatta
 - T. ex. offentligt skyddat arbete, arbete vid Samhall, start av näringsverksamhet samt anställning med lönebidrag eller anställningsstöd.
- Arbetskraftsdeltagandet är kvoten mellan personer i arbetskraften och total befolkning (ofta i åldersgruppen 16-64 år).

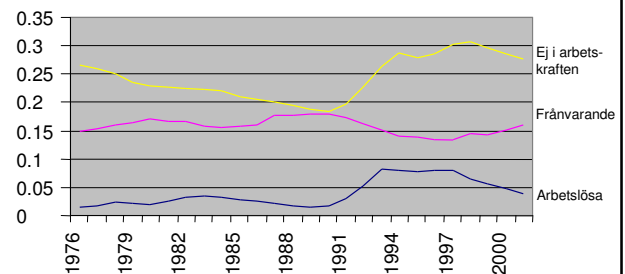
F4: sid. 2

Arbetskraften

- Alla sysselsatta arbetar inte, de kan vara
 - sjukskrivna,
 - lediga av andra skäl.
- USA har högt arbetskraftsdeltagande jämfört med Europa.
- Också Sverige har högt arbetskraftsdeltagande jämfört med övriga Europa.
- Störst skillnader mellan länder för kvinnor och äldre.
- Sverige har relativt sett höga andelar frånvarande (sjuka). Också stor variation över tiden.

F4: sid. 3

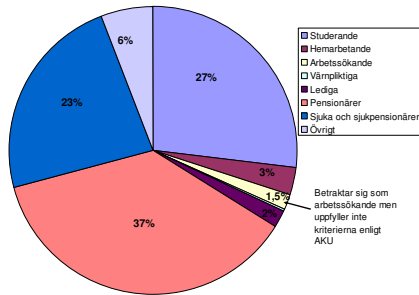
Individer 16-64 ej i arbete som andel av arbetskraften

F4: sid. 4

Källa: AKU SCB

Utanför arbetskraften, 2007

Källa: SCB, AKU

F4: sid. 5

Sysselsättning och arbetskraftsdeltagande i OECD 2006 (av befolkning 15-64)

	Sysselsättning (employment rates)	Arbetskraftsdeltagande
Australia	73.5	77.3
Austria	74.1	78.4
Belgium	62.4	68.3
Canada	74.3	79.4
Czech Republic	66.1	71.3
Denmark	78.3	81.4
Finland	69.1	74.9
France	62.5	68.7
Germany	71.7	78.0
Greece	58.9	65.2
Iceland	83.7	86.2
Ireland	70.4	73.6
Italy	58.7	63.2
Japan	75.4	78.7
Korea	66.4	68.8
Luxembourg	66.6	69.9
Mexico	56.7	58.7
Netherlands	74.4	78.2
Norway	76.8	79.7
Poland	53.9	62.8
Portugal	72.2	78.0
Slovak Republic	59.7	69.0
Spain	66.4	72.4
Sweden	74.1	78.4
Switzerland	82.6	86.0
Turkey	47.2	52.5
United Kingdom	72.2	76.4
United States	71.2	75.1
Euro area	68.2	71.8
Total OECD	65.4	70.0

Not: Siffrorna för USA gäller 2005

F4: sid. 6

Flöden mellan olika arbetsmarknadsstatus

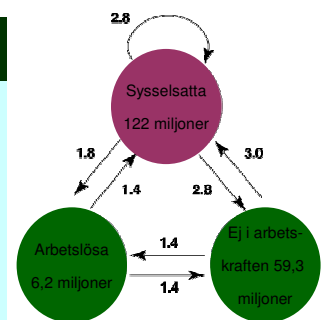
- Bakom samma arbetslöshetsnivå kan två olika situationer gömma sig:
 - Stora flöden, många förlorar jobbet men de flesta hittar också snabbt ett nytt jobb, eller
 - Få som förlorar jobbet men de som förlorar jobbet har svårt att hitta ett nytt.
- Stora skillnader mellan Europa och USA i detta avseende.

F4: sid. 7

Stora flöden

Genomsnittliga flöden per månad i USA, 1994-1999

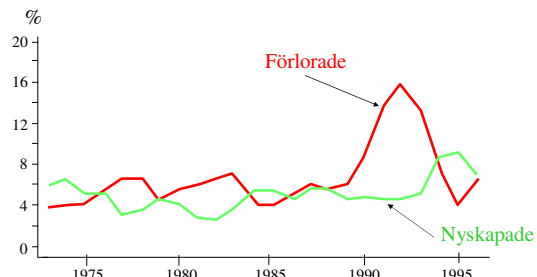
- Flöden in och ut från sysselsättning är stora.
- Relativt stocken är flödena in och ut ur arbetslösheten ännu större. Genomsnittlig tid i arbetslöshet ungefärligen 3 månader.
- Stora flöden också in och ut ur arbetskraften.
- Också stora jobbflöden, många nya jobb skapas och gamla försvinner.

F4: sid. 8

Nyskapade och förlorade jobb i tillverkningsindustrin i Sverige

Här visar vi data över nyskapade och förlorade arbetstillfällen i tillverkningsindustrin i Sverige. Detta visar flödena av arbetstillfällen, snarare än flödena av löntagare. Dvs, om en person på ett jobb slutar och ersätts med en annan, räknades detta som ett flöde av löntagare men inte som ett jobb-flöde.

F4: sid. 9

Källa: Doktorsavhandling, Fredrik Andersson, Uppsala, 2001

Mindre flöden in och ut ur arbetslösheten i Europa

	Inflöde		Utflöde	
	1985	1993	1985	1993
Belgien	0.14	0.42	2.7	8.6
Denmark	0.29	1.75	6.3	21.4
Finland	1.49	2.83	36.5	13.9
France	0.32	0.34	3.7	3.0
Germany	0.25	0.57	6.1	9.0
Italy	0.14	0.41	1.8	9.5
Netherlands	0.28	0.24	6.8	6.4
Spain	0.35	0.56	1.7	1.8
Sweden	0.66	1.25	28.5	11.6
U.K.	0.51	0.67	6.1	9.3
Gen. sn. ovan	0.44	0.90	10.0	8.45
USA	2.45	2.06	41.4	37.4

F4: sid. 10

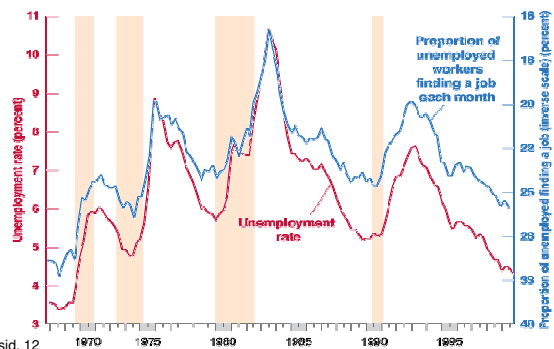
6-2

Förändringar i arbetslösheten

- Förändringar i arbetslösheten påverkar
 - individernas välfärd, och
 - lönebildningen.
- Arbetslösheten går upp för att:
 - nyanställningstakten minskar – det blir svårare att hitta nytt jobb.
 - uppsägningarna ökar – större risk bli av med jobbet.

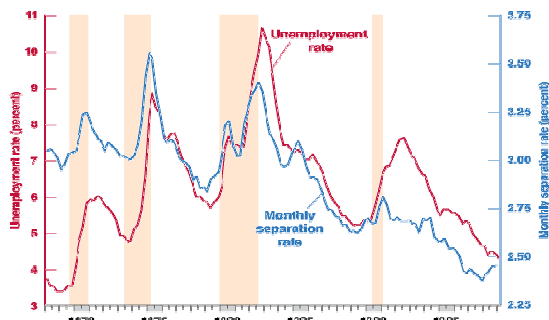
F4: sid. 11

Jobbhittartakt

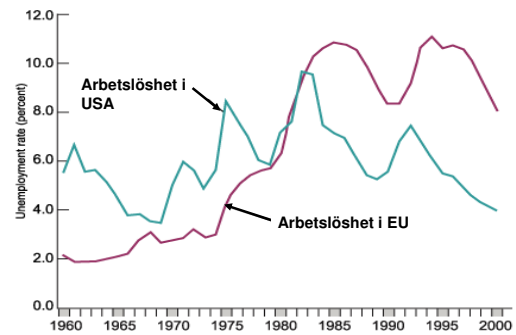
F4: sid. 12

Jobbförlorartakt

F4: sid. 13

Arbetslöshet i EU och USA

F4: sid. 14

6-3

Lönebildningen

- **Kollektiva löneförhandlingar** mellan företag och anställda regel snarare än undantag i Europa.
- Oavsett förhandlingsform så gäller att löntagarnas förhandlingsstyrka är:
 - högre, ju svårare det är att ersätta dem med andra,
 - lägre, ju svårare det är för dem att hitta alternativ sysselsättning.
- Dessa faktorer påverkas av arbetsmarknadens situation, men också av institutionella faktorer inklusive lagstiftning.
- **Effektivitetslöneteori**n säger att lönen också är ett instrument för att påverka den anställdes produktivitet.

F4: sid. 15

Löner, priser och arbetslöshet

1. Anställda och företag bryr sig om den reala lönen (W/P), inte den nominella (W).
2. Högre arbetslöshet försvagar löntagarnas förhandlingsposition.
3. Bland andra faktorer som påverkar lönen är **arbetslöshetsersättningen**. Högre ersättningar ger mindre press på lägre löner för att minska arbetslösheten. Även andra institutionella faktorer som anställningsskydd, vilka som förhandlar m.m. är betydelsefulla.

F4: sid. 16

Löner, priser och arbetslöshet -- en formalisering

- Vi antar att den nominella lönen, W , beror på tre faktorer:
 - Förväntad prisnivå, P^e (positivt).
 - Arbetslösheten, u (negativt).
 - En variabel, z , som fångar allt annat som kan påverka lönebildningen (arbetslöshetsersättning, arbetsrätt, m.m.).

- Detta kan skrivas,

$$W = P^e F(u, z)$$

(-, +)

F4: sid. 17

6-4

Prissättning

- **Produktionsfunktionen** är en relation mellan mängden och kvaliteten på produktionsfaktorer och produktion.
- Vi bortser tillsvidare från kapital och fokuserar på produktionsfaktorn arbetskraft. En enkel produktionsfunktion kan då skrivas:

$$Y = AN$$

Y = produktion

N = sysselsättning

A = **arbetskraftsproduktivitet**, (produktion per arbetare)

- För att förenkla notationen, antag att en arbetare producerar en enhet output, dvs $A = 1$.

$$Y = N$$

F4: sid. 18

Prissättning

- Vi antar att företaget har viss prissättningsstyrka och sätter priset

$$P = (1 + \mu)W$$

- μ kallas **påslag (markup)** på produktionskostnaderna. Under perfekt konkurrens gäller att $\mu = 0$, och $P = W$.

- $P = (1 + \mu)W$ kommer att ge oss en prissättningsrelation.

- **Överkurs;**

- I detta fall är företagets vinst $(P-W)Q$ där Q är såld kvantitet. Om ett företag möter en efterfråga $Q = P^{-(1+\mu)/\mu}$ där $\mu > 1$, så maximeras vinsten om $P = (1+\mu)W$.

- Lös
$$\max_P (P - W) P^{-\frac{1+\mu}{\mu}}$$

F4: sid. 19

6-5

Hur bestäms arbetslöshetens nivå?

- I denna sektion studerar vi hur lönesättning och prissättning bestämmer arbetslösheten.
- Vi antar att $P^e = P$, så att nominallönen beror den faktiska prisnivån. Detta är ett antagande om att marknaden är i jämvikt. Senare kommer vi att tillåta avvikelser från en sådan jämvikt.

F4: sid. 20

Lönesättningsrelationen

- Ovan antog vi att den nominella lönen beror på prinsnivån, arbetslösheten och z :

$$W = P^e F(u, z)$$

(-, +)

- Eftersom vi antar att $P^e = P$, så får vi:

$$W = PF(u, z)$$

- Genom att dela båda sidor med P får vi **lönebildningsrelationen**:

$$\frac{W}{P} = F(u, z)$$

(-, +)

F4: sid. 21

Prissättningsrelationen

- Prissättningen lyder:

$$P = (1 + \mu)W$$

- Dela båda sidor med W :

$$\frac{P}{W} = (1 + \mu)$$

- För att uttrycka detta i termer av reallön inverterar vi båda sidor, vilket ger oss **prissättningsrelationen**:

$$\frac{W}{P} = \frac{1}{(1 + \mu)}$$

F4: sid. 22

Jämviktsarbetslöshet

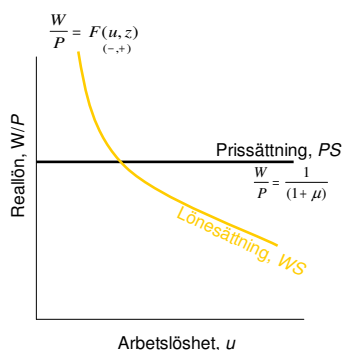
Lönesättning, prissättning och jämviktsarbetslöshet (naturlig arbetslöshet)

Enligt prissättningsrelationen är reallönen oberoende av arbetslösheten.

Enligt lönesättningsrelationen är reallönen en fallande funktion av arbetslösheten.

Slutsats:

Den naturliga arbetslösheten är sådan att den lönesättarna väljer den lön som ges av prissättningsrelationen.

F4: sid. 23

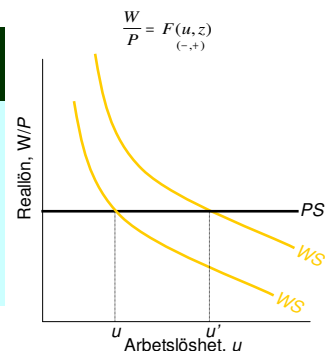
Arbetslöshetsersättning och arbetslöshet

Hur påverkas arbetslösheten av högre arbetslöshetsersättning?

Högre arbetslöshetsersättning stärker löntagarnas förhandlingskraft, WS -kurvan skiftar uppåt (z -variabeln ökar.)

Slutsats:

Arbetslösheten ökar från u till u' .

F4: sid. 24

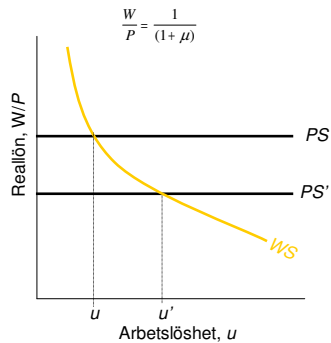
Prisbildning och arbetslöshet

Vad händer om konkurrensen på varumarknaden minskar så prispåslagen ökar?

En ökning av påslagen innebär att μ går upp. PS kurvan skiftar då nedåt.

Slutsats:

Reallönen faller och arbetslösheten ökar.

F4: sid. 25

Den strukturella arbetslösheten

- Ett annat, kanske bättre, namn på den naturliga arbetslösheten är **den strukturella arbetslösheten (structural rate of unemployment)** eftersom denna beror på en rad strukturella faktorer i ekonomin (arbetslöshetsersättning, konkurrenstryck, lagstiftning, m.m.).
- Vi kan också definiera den naturliga (eller strukturella) sysselsättningen:

$$N_n = L(1 - u_n)$$

F4: sid. 26

Från sysselsättning till produktion

- Associerade med den naturliga sysselsättningen finns en **naturlig produktionsnivå**. Hittills har vi förenklat och sagt att en arbetare producerar en enhet output ($Y=N$)

$$Y_n = N_n = L(1 - u_n)$$

- Den naturliga produktionsnivån tillfredsställer följande ekvation:

$$F\left(1 - \frac{Y_n}{L}, z\right) = \frac{1}{1 + \mu}$$

- I ord, den naturliga produktionsnivån är sådan att:
 - vid den associerade arbetslösheten ($u_n = 1 - Y_n/L$)
 - den av lönesättarna valda reallönen ($F(u_n, z)$),
 - överensstämmer med den som impliceras av prissättningen ($1/(1+\mu)$).

F4: sid. 27

Mer om naturlig produktion

- I statistiken redovisas *potentiell output*, detta är i princip samma sak som naturlig produktion, men tar också hänsyn till kapitalstocken och dess normala utnyttjandegrad (kapacitetsutnyttjande).
- *Potentiell output*;
 - Givet,
 - kapitalstockens storlek och kvalitet,
 - mängden personer i arbetskraften och deras kvalifikationer
 - samt det tekniska kunnandet och företagsorganisationen,
 - hur hög skulle produktionen vara vid den naturliga (strukturella) arbetslöshetsnivån och normalt kapacitetsutnyttjande.
- På kort sikt är det främst arbetslösheten och kapacitetsutnyttjandet som varierar, därför är våra tidigare förenklingar om att kapitalstock och teknologi är exogena OK på kort sikt (men INTE på längre sikt).

F4: sid. 28

Prissättningsrelationen vid ökande marginalkostnader

- I verkligheten kan det vara rimligt att anta att företagens kostnader (kortsiktigt) ökar om de producerar mer. Vi kan fånga detta genom att skriva.

$$P = (1 + \mu)Wc(Y)$$

- Eftersom $Y = N = L(1-u)$ får vi följande prissättnings relation

$$\frac{W}{P} = \frac{1}{(1 + \mu)c(L(1-u))}$$

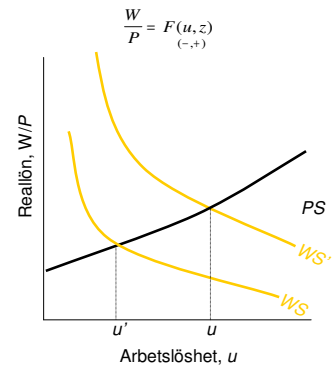
- Notera att denna PS-relation är uppåtlutande i diagrammet.

F4: sid. 29

Lägre arbetslöshetsersättning vid ökande marginalkostnader

Lägre arbetslöshetsersättning försvagar löntagarnas förhandlingskraft, WS-kurvan skiftar nedåt.

Slutsats:
Arbetslösheten faller från u till u' och reallönen faller också.

F4: sid. 30